

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Acta Pacis Westphalicæ Publica

Oder Westphälische Friedens-Handlungen und Geschichte

Worinnen enthalten, was vom Monath April, biß zu Ende des Jahrs 1646. zwischen Jhro Römisch-Kayserlichen Majestät, dann den Beyden Cronen Franckreich und Schweden, ingleichen des Heiligen Römischen Reichs Chur-Fürsten, Fürsten und Ständen, zu Oßnabrück und Münster gehandelt worden

Meiern, Johann Gottfried von

Hannover, 1735

VD18 90103122

Epistola VII. Illvstri Viro Domino Scheringo Rosenhan, Ostro-Gothis à
Regina Præfecto S. P. D.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52163](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52163)

Cum in epistola obſignanda eſſem, ex diverſis urbis locis rumor ad aures meas elapſus eſt, præcedenti nocte Hiſpanos & Batavos pacificationis tabulas utrinque ſubſignaffe. Conveni ſtatim omnes, unde mihi certioſorem rei notiã promittere poteram. Quæ comperi, iſta ſunt: antequam Servientus hinc abiret, Gallos à Batavis ſtipulatos, ne ante illius Hagam adventum & coeptam cum Statibus negotia quicquam hic cum Hiſpanis perageretur: Batavos X dierum ſpatium & velut inducias promiſiſſe. Interea Status, quibus fortaſſe Servienti iter, ut placitis ſemel conſiliis adverſum, ingratum erat, Legatis mandaffe, ſinem accelerarent: quo adveniẽti confectam rem, neque mutari poſſe, cauſari poſſent; id factum ſtatim ut decendium expiravit. Quinquam autem adhuc excuſent iſta Legati, neque rata fore, ni cum Gallis quoque cuncta compoſita eſſent, tamen hos iniquiſſime rem ferre, & aculeato ſcripto, quod nondum mihi videre contigit, injuriam ultos eſſe: adeo brevibus momentis ſumma verti poſſunt. Hactenus iſta didici, proxime reliqua ſcies. IV. Non. Jan.

EPISTOLA VII.

ILLVSTRI VIRO DOMINO SCHERINGO ROSENHAN, OSTRO-GOTHIS à REGINA PRÆFECTO S. P. D.

Niſi voluntas tua cunctis rationibus mihi porior eſſet, haberem ſane non leves, quibus onus, quod per *Ludolphum*, Secretarium tuum, mihi impoſuiſti, ame eijcerem, ingenii vim tanto negotio imparẽ, pericula ex veritate, & alia ejusdem ponderis. Verum cum nihil, tui cauſa ſuſcipiam non, in quo voluntas aut vires deficiant; facile quoque credidi, nulla affectione, & ſola officii atque obſequii cura factum, offenſa caritatum apud te præcipui operis authorem exactoremque, apud quem ſentire quæ velis, & quæ ſentias, incorrupta libertate dicere liceat. Tria ſunt ex quibus unum Svecis eligendum hoc rerum articulo videtur, *Bellum*, *Armata Pax* cum pretio, quod *Cæſar* offert, contradicentibus, quorum intereſt, aut denique *eadem Pax*, ſed *mitis* illa, juſtis utrinque conditionibus compoſita, quæque ſibi atque aliis placeat, amicitia mutuiſque utilitatibus magis, quam metu duratura. Plurimi opinantur, Illuſtris Domine, vos prodigioſa armorum felicitate & fatorum favore ſecuros, arma, quam pacem malle; ideoque immodica petere, nulla obtinendi ſpe, ſed cauſam bello. Quod mihi prudentiam veſtram non minus quam virtutem & fortitudinem reputanti, verosimile non fit. Non dubito vero præcipuam divini Numinis & conſcientiæ curam eſſe. Cum itaque bellum, ut plurimum, nocentes ab innocuis non diſtinguat, neque per rerum naturam fieri poſſit, ut res noxia ſine damno aut clade illorum quoque, quorum nullum peccatum, nullaque culpa eſt, geri queat, conſequens utique eſt, ut quicunque naturæ, aut quod longe ſanctius atque divinius eſt, Chriſti legibus ſubditos ſe proſitentur, non niſi inevitabili neceſſitate coacti bellum ſuſcipiant, ingemiſcant malis, quæ dolentes patrant, & armorum ponendorum animum habeant, ut primum tuto & honeſte licebit. Nolo repetere, qua tot annorum bellæ, licentia, avaritia, crudelitate peccare poterunt; ſed quæ paucis ab hinc menſibus in *Algovia* & *Superiori Svevia* nullo Religionum diſcrimine, impotenter ac ſæve geſta ſunt in eos, qui *Svecos*, tanquam tutelares Deos & libertatis aſſertores exſpectabant, exitioſiſſimam

fissimam famæ vestræ opinionem adaspererunt. Dei causam per ludibrium armis obtendi, & nihil non potius, quam Religionem & libertatem tam impio bello quæri, ab iis, qui amicorum æque ac hostium calamitas summum bonum ducant, terrori esse mortalibus. Nemini quidem factorum ordinem decretaque introspectendi potestas contingit, sed si iustis aut se-cus factis sua præmia pœnasque Nemesis statuit, profecto valde verendum est, ne non ista facinora iram, quam favorem Sanctissimi Numinis provocaverint. Nihil est, Illustris Domine, quod post Magni Gustavi mortem metuere non debeamus; Eripuerant fata Regem in maximarum rerum spem vix ostensum Orbi: Regem Pium, Regem clementia non minus, quam fortitudine & prudentia incomparabilem; Regem denique, ut uno verbo dicam, virtuti simillimum. Et quidni eadem fata, quæ Regem destituerunt sanctissima bella gerentem, destituere audeant arma multum a prima innocentia deflexa! Sed omitamus istam militaribus animis ingratham philosophiam, & ad argumenta transeamus magis popularia, quorum non ultimum est metus à Turcica rabie. Etsi commune non esset periculum, & Jesu Christi sanguis & Christianorum tessera, Charitas, Veneis nos tam arcto tamque sancto vinculo minime ligaret; tamen adeo fortiter & constanter bellum sustinentibus, communi humanitatis & afflictæ sortis miseratione, opem ferre æquum fuerat. At nunc nostra quoque res agitur: Creta & Dalmatia bello quatiuntur, certo eventu, peritura. Inde terra marique Melitenfibus, Italia, Pannoniæ & mox Sarmatis ac Germanis tota potentiæ suæ mole incumbet hostis: & si iidem, qui semper mores erunt, dum singuli pugnabimus, universi vincemur. Proh fatales furias! Christiano nomini infensissimus hostis cædes, incendia, terrorem circumfert, & nos stertimus, in mutuam exitum intenti, nostraque ipsi viscera dilaniantes, depellere incubituram mox cervicibus nostris perniciem non vacat! per scelus & insaniam tot millium sanguinem fundimus, honestius è gloriofis vulneribus pro Deo, pro Religione, pro Patria exiturum.

Est quidem ad summum culmen evecta Svecorum potentia, validissimis exercitibus, fortissimis Ducibus, munitissimis per omnem Germaniam arcibus tuta. Vim vestram nemo non aut sentit, aut timet. Viam quoque tentastis; sedem Imperatoris magnificam & intutam, ideoque vestri metu, fugâ desertam. Hinc unam Nationum, totius Germaniæ odii & utriusque simul fortunæ parem futuram, haud paucos credere, multos quoque jactare scio. At jurare aüssim, aliter sentire sapientissimos Sveciæ vestræ Proceres, & Magnum Oxenstiernium. Bellando proferre fines, possibilibus est, quam servare: illis maxime populis, qui supplendis perpetuo copiis, mittendisque in devictas Provincia: coloniis, non sufficiunt. Evanuit illa historiis omnibus celebrata Gentium Vagina, Septentrio,

Terrarum fatale malum, fulmenque omnes
Percuteret pariter populos: & sydus iniquum
Gentibus.

Exaruit illa Genitalis vis, quæ populos patriis angustiis expulsos
alias sedes quærere cogebat. Exilior fons est, quam qui illa gentium natio-
numque

numque flumina : quæ Orbem terrarum olim inundabant, effundere possit. Valuerunt olim terrestri, maritimaque potentia, Carthago, Athenæ & Græcorum Urbium alia, dein Veneti, Genuenses, Pisani, quorum nulli longinqua diu tenuerunt; diffidiis domesticis, populari lue, aut magno prælio victi, tanquam aculeo adempto, externa omittere coacti.

Tum verò illos, qui Svecorum cuncta, ut portenta, mirantur, cogitare velim, non solos Cæsaris & Austriacorum, Bavarique & Catholicorum arma sustinuisse. Magnam illorum partem socii excederant, aut illi, quibus aliunde cum hisdem bellum erat, Galli, Batavi, Transylvanus : & Germani, quanquam afflicti, tamen ut vindictam & libertatem meditantés, tenebantur, & curam Cæsaris omnes, potentiam & vires Saxo, Brunovicensis, Hassi, alique diu distraxerunt. Non eadem rerum facies erit, cum hinc, quicumque bello lassum pacem volent, inde soli Sueci, libidine sanguinis & hiatu præmiorum bellum cupientes, consistent.

Nam ista quoque, quanquam maligna, quorundam opinio est, non ultra salutem, non Imperium, neque Gloriam; sed aurum & opes & prædam vobis quæri, quam calumniam nulla re promptius, quam positis armis, refutaveritis.

Exercituum Suecicorum minimam faciunt partem Sueci, & illi securi adversus Deos, securi adversus homines, Finni. Plerique Germani sunt, quæ ut nec odium sit, nec amor in partes, & militia sine affectu, sine iudicio, tamen pro Germanis cum Germaniæ amicis, hæcenus steterunt. At eosdem contra patriam in externa verba juraturos, non ultra milites sed proditores : id verò incognitum Germanis flagitium, nemo sperare debet. Horrebunt impia sacramenta, & fortitudinem Suecis præstitam, generosius patriæ commodabunt.

Præterea illud vobis, quod maximis quibusque Imperii contingit, vestra vobis magnitudo obstat, olim hostibus, nunc amicis quoque & federatis Gallis formidolosa. Murum terretis, timetisque. Nolunt illi serpentem ultra sinu fovere: & ut priorum federum reverentia impediantur, ne hostilia induant, tamen nec juvabunt amplius, quos nimium juvisse penitentes agnoscunt. Postremò habetis gloriæ vestræ veteres æmulos, & plerumque hostes, Danum, Polonum, Moscum; habetis novos omnes, ex quorum fortunis præmia laboribus, & pignora securitati vestræ fumuntur. Elector Brandenburgicus, Mechlenburgi Dux, Fridericus Hofatus, ut singuli movendis rebus inhabiles, ita, ubi socios indignationis & metus plures habebunt, juncti incipient, qui singuli non audent. Et qui hodie bellum Dani soli, aut soli Poloni recusant, conversis rebus, (ut nihil maximum simul est & æternum) aliorum conjurationi accedere non dubitabunt, insitâ mortalibus natura, prospera sequi potius, quam inchoare.

Transeo nunc ad secundum superioris partitionis membrum, quod *armatam Pacem* dixi, æque ac bellum, incertam, infidam, intutam. Militant in hac quoque acie, quæ superius allata sunt argumenta pleraque, sed alia quoque supersunt.

1) Taceo omisam pro Pomerania Silesiam, immerentes Principes pro belli concitoribus mulctatos, sanguinis erga Brandenburgium irreverentiam, corruptam reductorum ab exilio Mechlenburgensium gloriam, & quæ alia adversis rumoribus vulgo traducuntur. Illud me potius advertit, quod
istius-

istiusmodi Pace plus Austriacis, quam vobis aut Protestantibus quæri video.

2) Nam id solum, quantum sit, quod Cæsar de Principis Electoris bonis & fortunis statuendi sibi arbitrium sumat, vos accipitis; Imperii Ordines admittunt! Primum horum Comitiorum facinus fuit, evagantem extra legum morisque veteris limites Cæsaris auctoritatem cohibere, & male usurpata erigere. Quæ cuncta evertentur, si Svecis auctoribus, non jam de causis Principum pro Tribunali cognoscere, non indicere modò tributum, sed, quod omnem præteritorum temporum audaciam superat, sua Electori eripere aliquæ addicere liceat. Certe non ibi consistunt exempla, ubi incipiunt, sed periculosa contagione in minores transeunt. Mos aliquando erit, quod hodie novum est, & quod nemo nunc exemplis tuetur, olim inter exempla futurum est.

3) Deinde vobis armatis nec Cæsar arma ponet, quo rerum statu nullæ leges potentiam armis terribilem satis coercebunt, nulla pactis conventis fides, nulla securitas; eadem tributorum necessitas: eadem temporum hominumque infelicitas: nisi quod, qui unius olim, tunc duorum injurias experientur, & qui olim sibi hostes, postea in aliorum exitium concordēs erunt.

4) Neque postrema miseriarum pars erit, quod perpetuis implacabilium odiorum jactis feminibus, ejusdem Religionis, earundemque partium Principes collisi, postquam virtute expugnari non potuerunt, dolo & internis dissidiis succumbent.

5) Vobis præcipuè callidissima liberalitate odium, & mox exitium Cæsareani intentant. Pomeraniam & quæcunque alia, specie largitionis objiciunt, omnium inimicitias vobis conciliantes, quorum ista damnis consistant. Neque subiecti tam citò tamque facile veterum dominorum caritatem omitent, etiam ob crudelitatem aut avaritiam, dum patiebantur, graves invidiosque, postquam amiserunt, desiderare incipient: & qui florentem insolentiam perferre nolebant, afflictæ miserebuntur.

6) Archiepiscopatum Bremensem, extincto Sacrorum usu non modo, sed quod solum supererat, simulacro & memoria Ecclesiastica, conditione ac dignitate, Civitatem libertatis honore, Pomeranos antiquo jure & privilegiis exuere, inimicitias undique tanquam virtuti materiam quærere, vim, metum, præsidia, tributa, postremo dominationem, nobilitati plebi que iuxta intolerandam meditari. Quæ cuncta quo evasura sint, tibi cogitandum relinquo. Vetus dictum est omnium sæcutorum experientia comprobatur, metum & terrorem infirma vincula caritatis esse, & qui metuere desierunt, odium incipere. Quies magis erit, malitiæ instar, malefida, quam securitas, & quædam potius induciæ, quam Pax. Nunquam firmiter tenebitis invitis erepta dominis, vicinis hostibus & infensis civibus possessa. Vi, dolo, conspirationibus, rebellionē, omnia scatebunt: & Imperium vestrum, ut Calani corium utcunque pressum, semper alibi subsiliet.

Postremo audeone tibi in aurem dicere, Serenissimam Reginam vestram, & vos ipsos morbis, intam tenera & vix incipiente ætate, crebro recurrentibus, mortalitatis admoneri? Et aulam vestram procerum æmulatu & factionibus dissidere? Sed abominor dicere, quod cogitare horreo. Satis eventuum, satis casuum!

d

Ver.

Tertium partitionis membrum, *Aequa Pax*. Eo quoque gloria armorum & victoriarum decoribus progressi estis, ut vix ultra possitis. Novum & solum victoriæ genus deest, vos ipsos vincere: bella jure, non jura bello definire: iusticiam, prudentiam, quanto ignara militariibus animis, tanto laudabiliora capeffere: gloriosius putare, pacem sapientiâ firmasse, quam bellum per acies confecisse: sociorum, civumque charitatem omnibus munimentis anteferre: belli præmia non tam rapere, quam accipere: Brandenburgicum ceterosque Imperii Principes, præcipue vicinos, benevolentia magis, officiisque, quam vi obstringere: antiquis institutis, moribusque Veterem faciem formamque relinquere: Clementiam novis Imperiis utilem usurpare: metum apud hostes, caritatem apud subditos quærere: denique non dominationem & servos, sed rectorem & Cives cogitare. Vale *Illustris Rosenbane*, & libertati, quam injunxisti mihi, ignosce. *Osnabrugæ &c.*

Gründ-